

C o m e n t e m i s u g g e r i m

El llibre inclou un disquet, amb la qual cosa existeixen dues possibilitats d'aplicació, correcció i puntuació: amb el quadernet, ja sigui de forma individual o col·lectiva, i una altra mitjançant un programa informàtic.

J.L. Sebastià i J.L. Valls
Inspectors d'ensenyament a Tarragona

G. VALERO.
ITINERARIS PEL CENTRE HISTÒRIC DE PALMA. (Col·lecció Palma Ciutat Educativa).

Edita Ajuntament de Palma.
Palma de Mallorca, 1993. 221 Pàgs.

En general, vivim en un país on els recursos s'optimitzen poc. Es fan llibres bons que a penes tenen difusió i per contra, sovint es divulguen pamflets, bulló o ferralla, moltes vegades subvencionats, fets per quatre amics de la institució pagana. No és el cas del que presentem aquí, ans al contrari, i per això el posem de model, per provenir d'una realitat que ens és ben nostra.

El llibre és el núm. 21 de la col·lecció *Palma Ciutat Educativa*, la qual cosa ja diu bastant per on van els trets, pel qui sap i vol llegir. Però mirant els crèdits veus que encara hi ha més, i és, senzillament, que el llibre és una iniciativa conjunta del Departament de Dinàmica Educativa dels Serveis Educatius, de l' Oficina Municipal d'Informació Turística i de l'Ajuntament de Palma. Amb aquestes premisses, de ben segur que el llibre és rendible perquè hi ha suma d'esforços per preparar materials adequats, tant per a l'escola com per a un públic a qui cal iniciar.

El llibre pot ser útil –i per això el presentem aquí– per a aquells alumnes i mestres que decideixen anar a les Illes a passar els últims dies de curs d'un cicle. Com que per sort tot no és platja i discoteca, us recomanem aquest material per donar sentit a unes vacances segurament ben guanyades. Material que presenta la particularitat de cinc itineraris urbans que poden aportar que, tot passejant, es vagi fent repàs d'allò que s'ha fet a classe, o bé que poden, si aquests dies s'agafen com a mitjà de treball, fixar aspectes reals en relació amb un entorn diferenciat i semblant en una història que ens és comuna. El llibre és suggeridor per al mestre, perquè els alumnes quedin bocabadats davant el que ell ha vist "abans", o més ampliament, permet fer un veritable treball de camp dels alumnes, segons la disponibilitat que es tingui i es vulgui.

El material consta de cinc itineraris. A partir d'un plànol molt clar, cada itinerari consta d'un seguit de testimonis històrics a visitar en múltiples variabilitats, acompanyats per uns dibuixos originals, retrats preciosistes de Biel Bonnín i Vicent Sastre. En cada itinerari s'hi combinen molts elements, des dels clàssics edificis històrics i artístics del passat i del present –com per exemple l'Ajuntament, l'Estudi General Lul·lià, la Seu, el Palau Episcopal, esglésies de tot tipus i estils...–, fins a components particularitzats com l'urbanisme romà, l'arc de la drassana musulmana, els banys àrabs, oratoris, palaus privats, jardins, el call, carrers, teatres, fonts, forns, detalls del born, places, muralles i moltíssimes coses més.

Només per donar-ne testimoni cal anotar que hi apareixen treballats 106 components diferenciats. I per si faltés alguna cosa –que no hi falta– cal dir que a sota de cada pàgina hi ha unes entrades destacades on s'hi anoten detalls com el carrer o passeig de localització, l'estil artístic, els constructors o arquitectes, les hores de visita i/o on es pot anar a buscar la clau, el telèfon de contacte de la persona o organisme que ho ensenya, i altres detalls complementaris, encara que no menors. L'acabat final és un vocabulari de termes històrics i arquitectònics usats al text que completen un material excel·lent, que ens agradaria veure reproduït en d'altres indrets, però que malauradament escasseja.

Antoni Gavalda i Torrents
Didàctica de les Ciències Socials

PUIG ROVIRA, Josep M^a.
LA EDUCACIÓN MORAL EN LA ENSEÑANZA OBLIGATORIA.

Editorial I.C.E. (U.B.)/Horsori.
Barcelona, 1995. 322 Pàgs.

Es pot ensenyar la virtut? Es poden planificar i dur a terme intencionadament tasques eficaces d'educació moral en l'escolaritat obligatòria? Fins fa poc temps, per diverses raons, la resposta a preguntes com aquestes ha estat negativa, tot i la proclama general que mai ha deixat de preocupar la formació moral de l'alumnat. (De fet, ni els adoctrinaments de cara a la formació de l'esperit nacional-catòlicista, ni les campanyes de tot tipus dirigides a qualsevol cosa, ni les estones "ètiques" escolars, ni les tutories, han promogut alguna cosa més que rutines, discontinuïtats, incoherències, currículum ocult... pel que fa a l'educació moral).

El present text, al contrari, s'ha elaborat des del convenciment que, amb els nous plantejaments curriculars, s'ha de contestar afirmativament a aquestes qüestions, i s'ha d'intentar plasmar en projectes concrets i possibles un currículum d'educació moral. En aquest sentit, l'autor presenta una proposta ordenada -i, sobretot, diferent d'allò que s'ha fet fins ara- per a l'escola primària i secundària obligatòria, on s'explicita clarament què, quan i com ensenyar per a l'educació moral de l'alumnat. La proposta ve suficientment avalada per la trajectòria personal de l'autor en la reflexió sobre la formació moral i per la seva pertinença al grup de recerca en educació moral de la Universitat de Barcelona (GREM).

El llibre se situa entre aquells dos pols en què es mouen els llibres de la col·lecció de la qual forma part («Cuadernos de Educación») que parlen de l'escola: el terreny intermedi de la reflexió i l'acció, entre allò que es fa a l'aula i el qüestionament de per què es fa això, un espai que cal jutjar com a profitós per a la formació del professorat. No es tracta, per tant, d'una obra que teoritza sobre la virtut o sobre la conveniència d'ensenyar a pensar i actuar moralment, ni tampoc s'hi descriu una proposta detallada de la tasca del professorat en l'àmbit de l'educació moral.

L'autor sap guardar, en línies generals, el difícil equilibri a què obliga situar-se en un espai com aquest, i en tot cas les crítiques seran producte d'apropar-se al text amb altres expectatives o per trobar-se decantat cap a una banda o altra de l'espai.

Ens preguntem, en aquest sentit, pel valor operatiu de la resposta profusa de l'autor a la qüestió de què es la virtut, quin és el perfil de persona virtuosa (pregunta principal i prèvia a qualsevol altra, segons la tradició socràtica!). Piaget ho resumia tot en la noció de justícia; l'autor, va molt més enllà i proposa finalitats com aquestes: configurar la consciència moral autònoma; fer-se amb criteris, raons i arguments morals; comprendre críticament la realitat; autoregular-se un mateix; fer-se sensible davant els propis sentiments i emocions morals; predisposar-se a l'entesa mitjançant el diàleg; assimilar els valors universals desitjables; conèixer informació de rellevància moral; construir una identitat moral; inserir-se en una comunitat.

La profusió també és gran en referir-se als continguts escolars necessaris per a aproximar-se a aquest model de personalitat moral. Es tracta, al nostre entendre, del capítol més interessant, per la completa relació de continguts, pel rigor amb què se seleccionen i s'ordenen i, principalment, perquè s'hi recalca la necessitat de relligar contínuament la dependència entre els continguts escolars (tots els continguts, i no només els actitudinals) i les finalitats educatives amb què es relacionen.

Pel que fa a les activitats, recursos i mètodes per a l'educació moral –un tema que ocupa, pràcticament, més de la meitat del llibre–, el lector interessat se sentirà satisfet perquè, tot i la divulgació que els membres del GREM han fet en revistes i altres publicacions, poques vegades es poden trobar tants mètodes per a l'educació moral junts i concretats en moltes situacions i exemples, i amb l'especificació de la particular contribució de cada una a l'assoliment d'algun objectiu prioritari de l'educació moral.

Però, al nostre entendre, l'autor no ha valorat prou el fet que aquestes propostes metodològiques procedeixen de diversos plantejaments teòrics (dels treballs de Kolhberg, d'enfocaments neoconductistes, d'idees d'Habermas, del relativisme axiològic...), i que derivar-les d'aquí i voler passar-les directament a la pràctica escolar com a recursos plenament integrats en la vida de l'aula no pot quedar molt versemblant. Hom té la sensació, llavors, que s'ha atribuït massa eficàcia al mètode com a tal, i que s'han deixat en segon terme altres elements i variables que, pel que fa a l'educació moral, tenen un pes decisiu en la dinàmica escolar: el clima grupal de l'aula i del centre; les formes d'organització; el funcionament dels canals de comunicació i participació; el grau d'influència de models i, sobretot, al nostre entendre, com es concreta efectivament en l'aula i en el conjunt del centre la pràctica de la moralitat, com es viuen la llibertat, el compromís, la justícia, la tolerància, la coherència... L'oblit podria ser greu si no es conegués que l'autor és molt conscient d'aquestes influències, tot i no referir-s'hi prou expressament en aquesta obra.

Cal destacar l'acurada selecció que ofereix l'autor de les referències bibliogràfiques vertaderament útils per a situar-se correctament, tenint en compte els actuals temps de reforma educativa, en els temes de l'ensenyança de la moral.

*Enric Valls Giménez
Psicologia Evolutiva i de l'Educació*